

Nr 447.

Av herr **Holmbäck**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring.

I propositionen nr 308 föreslår Kungl. Maj:t, på föredragning av socialministern, att ikraftträdandet av lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring skall uppskjutas på ett år, till den 1 juli 1951. Motivet härtill är förskjutningen av tidpunkten för kommunindelingsreformens genomförande. Att ytterligare uppskov skulle bliva nödvändigt av hänsyn till kommunindelingsreformen torde icke vara sannolikt. Propositionen aktualiserar emellertid frågan, om verkligen över huvud taget möjlighet föreligger att låta lagen om allmän sjukförsäkring träda i kraft ens den 1 juli 1951.

Den reform av sjukförsäkringen, som tagit sig uttryck i lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring, är kombinerad med ett system, enligt vilket staten skall bereda de enskilda fri sjukhusvård. I enlighet härmed får den enskilde genom sjukförsäkringen icke ersättning för sina sjukhuskostnader annat än för resan till sjukhuset och åter. Själva sjukhusvården skall direkt betalas av staten. Enligt vad socialministern uttalade i propositionen till 1946 års riksdag med förslag till den nya sjukförsäkringslagen (prop. nr 312), måste sjukförsäkringsreformen och förslaget om fri sjukhusvård genomföras i ett sammanhang; utan en rationellt ordnad sjukhusvård skulle nämligen en väsentlig förutsättning för den obligatoriska sjukförsäkringen komma att saknas. I propositionen nämnde socialministern att åtskilliga remissinstanser, däribland flera av dem, som i princip icke haft något att erinra mot förslaget om fri sjukhusvård, ansett att förefintliga resurser i fråga om sjukvårdspersonal, särskilt sjuksköterskor, samt vårdplatser icke tillåte förslagets genomförande. Socialministern yttrade även, att han vore väl medveten om de föreliggande bristerna i dessa hänseenden, och det var av denna anledning han förordade att med ikraftträdandet av sjukvårdsreformen skulle anstå till den 1 juli 1950 (prop. s. 132). Å ett annat ställe i propositionen yttrar socialministern att de flesta landsting utarbetat omfattande planer på utbyggnad av sjukhusens kapacitet och att dessa planer, vilkas realiserande fördröjts av materialbrist och andra med kristiden sammanhängande förhållanden, i regel innebure att en väsentlig utvidgning av tillgången till sjukhusplatser skulle ske inom 4 à 5 år. Han räknade med att till den 1 juli 1950 såväl antalet sjukhusplatser kunnat betydligt utökas som att de personella resurserna kunnat

avsevärt stärkas (prop. s. 130). Av ett anförande av socialministern vid debatten i andra kammaren (protokollet den 18 december 1946, s. 14) framgår att vad som för honom var det väsentliga var att sjuksköterskekåren kunnat utvidgas till den 1 juli 1950.

Att socialministern föreslog att lagen om allmän sjukförsäkring skulle träda i kraft först den 1 juli 1950 visar att han ville intaga en försiktig hållning. Under riksdagsbehandlingen gjorde sig emellertid farhågor gällande att man icke skulle kunna lyckas att till den 1 juli 1950 ordna ett tillräckligt antal vårdplatser och i övrigt skapa de nödvändiga förutsättningarna för att sjukförsäkringsreformen då skulle kunna träda i kraft. De farhågor man nu kan hysa för att man icke heller till den 1 juli 1951 skall kunna ha lyckats att skapa förutsättningar för att reformen skall kunna träda i kraft synas vara väsentligt större än de, som man i slutet av 1946 kunde hysa för att man icke skulle lyckas få den att träda i kraft till den 1 juli 1950. Flera omständigheter tyda på att ett genomförande av den fria sjukvården 1951 skulle bli över Evne. Sjuksköterskebristen är nu synnerligen akut. Energiska ansträngningar måste naturligen göras att snabbast möjligt uppbringa antalet sjuksköterskor (se i ämnet SOU 1948: 17), men det synes högst tvivelaktigt att dessa ansträngningar skola hava kunnat giva fullgoda resultat redan till den 1 juli 1951. Inom byggnadsregleringen har de senaste åren återhållsamhet iakttagits med bl. a. sjukhusbyggen (se SOU 1948: 45 s. 34), och vad framtiden angår säges det i det svenska ekonomiska program 1947—1952/1953, som den 21 oktober 1948 överlämnats av svenska regeringen till organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete: »Betydande behov av nya offentliga byggnader, såsom skolor, sjukhus och militära anläggningar, föreligga. Av allmänna ekonomiska skäl uppskjutas sådana investeringar i den mån detta är möjligt. Någon ändring därvidlag torde sannolikt icke kunna göras under de närmaste åren. Man hoppas likväl på en viss stegrad aktivitet på detta område vid slutet av femårsperioden» (s. 24 i programmet sådant detta är tryckt i serien Aktstycken utgivna av kungl. utrikesdepartementet). Visserligen föreligga delade meningar om storleken av den påfrestning som den fria sjukhusvårdens genomförande kan innebära i fråga om beläggningen på sjukhusen — socialministern har närmast ställt sig på den ståndpunkten att påfrestningen icke blir så stor (se andra kammarens protokoll den 18 december 1946 s. 14). Men utom fråga torde stå, att man 1951 i varje fall icke kommer att ha den säkerhetsmarginal, som är nödvändig. Läkarefrågan har man nu börjat lösa genom ökad intagning av medicine studerande vid fakulteterna i Stockholm, Uppsala och Lund och genom beslutet om inrättande av medicinsk fakultet i Göteborg, men det dröjer många år innan resultat visa sig härutinnan (i ämnet se senast Gösta Tunevall, *Det framtida läkarbehovet*, i Svenska läkartidningen 1948 s. 2147 ff.).

Vid dessa nämnda förhållanden synes det riktiga vara att man nu icke binder sig vid att lagen om allmän sjukförsäkring skall träda i kraft den 1 juli 1951. Man kan annars i framtiden av hänsyn till att förutsättningar för genomförandet av sjukförsäkringsreformen icke föreligga tvingas fatta beslut om vidare uppskov. Ett beslut om ett eller två år om ytterligare uppskov skulle sänka statsmakternas auktoritet. Så ovisst som läget är synes man över huvud icke nu böra fastslå någon tidpunkt för sjukförsäkringsreformens genomförande. Det riktiga synes i stället vara att det nu beslutas, att sjukförsäkringsreformen skall träda i kraft på dag som Kungl. Maj:t och riksdagen i framtiden kan komma att stadga. En förebild till ett beslut i denna riktning har man i det beslut om ikraftträdandet av den nya rättegångsbalken som fattades vid 1942 års riksdag. Icke heller för genomförandet av rättegångsreformen förelågo alla förutsättningarna då riksdagen fattade beslut om den. Det stadgades därför 1942 att Konungen med riksdagen skulle besluta om rättegångsbalkens ikraftträdande. Genom lag den 20 december 1946 bestämdes därefter att rättegångsbalken skulle träda i kraft den 1 januari 1948.

Även ett annat förhållande torde böra uppmärksammas.

Den nya sjukförsäkringslagen och vad som står i samband med denna innebär ett diskonterande av välståndsutvecklingen i riket. Ökningen i statsutgifterna genom reformen av sjukförsäkringen och vad därmed står i samband beräknas uppgå till ungefär 200 milj. kr. per år med början redan första budgetåret av reformens giltighet. Det kan därför nu, då den ekonomiska utvecklingen varit ogynnsam, vara anledning att ställa sig avvaktande och börja genomföra reformen först då det svenska samhället utan svårighet kan bära de utgifter den medför. För närvarande är visserligen budgeten överbalanserad med en vida större summa än 200 milj. kr., men dels vet man icke huru länge överbalansering behövs för försvaret av penningvärdet och huru länge högkonjunkturen fortsätter, dels medför den utrikespolitiska oron stora försvarsutgifter, och dels synas de medel, som eventuellt bli lediga genom att överbalansering icke längre behöves, icke böra användas till nya utgifter (om ej de utrikespolitiska förhållandena framtvinga än större försvarsutgifter). I stället böra motsvarande skattelindringar äga rum.

Ett uppskov med ikraftträdandet av lagen om allmän sjukförsäkring bör givetvis icke få föranleda något avslappnande av åtgärderna för att möjliggöra genomförandet av den reform, som beslöts 1946. Önskemålen om bättre sjukvårdsmöjligheter, flera läkare och flera sjuksköterskor äro bland de viktigaste som nu göras gällande.

Ett genomförande av den uppfattning, åt vilken nu givits uttryck, torde icke erbjuda några lagtekniska svårigheter. 111 § av den nya lagen om allmän sjukförsäkring torde böra erhålla den lydelsen, att lagen träder

i kraft den dag Konung och riksdag bestämma. Lämpligen bör bestämmandet ske genom lag enligt 87 § 1 mom. regeringsformen. Därjämte böra vissa andra paragrafer i lagen om allmän sjukförsäkring ändras. Det torde emellertid vara lämpligast att, vid bifall till motionen, lagtexten utarbetas i vederbörande utskott.

Med stöd av vad nu anförts får jag alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 308, ville, med ändring av det i denna proposition gjorda förslaget, för sin del antaga lagbestämmelser att lagen den 3 januari 1946 (nr 1) om allmän sjukförsäkring skall träda i kraft den dag Konung och riksdag bestämma genom lag enligt 87 § 1 mom. regeringsformen.

Stockholm den 9 november 1948.

Å. Holmbäck.

Nr 448.

Av herr **Björkman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring.

(Lika lydande med motion i Andra kammaren nr 626.)

Stockholm den 9 november 1948.

Gust. Björkman.
